

Додаток 14
до Положення про організацію освітнього
процесу в Таврійському національному
університеті імені В.І. Вернадського

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Академія мистецтв імені С.С. Прокоф'єва
Кафедра музичного мистецтва
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту **М.І. Антоненко**

_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	бакалавр (назва освітнього рівня)
галузь знань	02 Культура і мистецтво (шифр і назва галузі знань)
спеціальність (спеціалізація)	025 «Музичне мистецтво» (код і назва спеціальності (або спеціалізації))
освітня програма	Музичне мистецтво. Інструментальне виконавство (назва освітньої програми)
тип дисципліни	Обов'язкова (обов'язкова / вибіркова)

Київ 2020

Навчальна програма *Інструментальний ансамбль* для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво»

Укладач: Голота Ю. П. – старший викладач кафедри музичного мистецтва.

Рецензенти:

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри музичного мистецтва Академії імені С.С. Прокоф'єва
Протокол від «16» жовтня 2020 року № 1/2

Завідувач кафедри, доцент _____ Марченко В.В.

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис, ініціали, прізвище)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Вокал «академічний»

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	7	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	210		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	2-4	Лекції:	-	4
Семестр:	3-7	Практичні заняття:	77	6
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	1	Семінарські заняття:	-	-
		Індивідуальні заняття:	-	
самостійна робота:	2	Самостійна робота:	133	
Форма підсумкового контролю:	екзамен	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування інструментально-виконавської компетентності та розвиток творчого потенціалу студента у процесі засвоєння навчального репертуару для камерних ансамблів; підготовка музикантів-спеціалістів, які володіють навичками колективного виконавства, необхідними для майбутньої концертно-педагогічної діяльності

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інструментальний ансамбль» є:

- ≡ поглиблення загальної музичної грамотності студента, розширення його музичного кругозору;
- ≡ розвиток музичних здібностей: ритму, слуху, музичної пам'яті, поліфонічного, гармонічного мислення, емоційності;
- ≡ формування комплексу виконавських навичок і умінь гри в ансамблі з урахуванням можливостей і здібностей студента;
- ≡ оволодіння основними видами виконавської техніки, необхідними для відтворення художнього образу, відповідного задуму автора музичного твору;
- ≡ формування та розвиток навичок читання нот з аркушу, ансамблевої гри, акомпанування, транспонування;
- ≡ розвиток естетичного смаку на кращих зразках музичного мистецтва від класики до сучасності;
- ≡ розвиток самостійності у вирішенні художніх завдань інтерпретації;
- ≡ формування та розвиток навичок публічного виконання: виконавської волі, естрадної витримки, артистизму.

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Інструментальний ансамбль» необхідно:

- забезпечити навчання майбутнього фахівця за принципом поступового та комплексного накопичення професійних і виконавських навичок;
- сприяти в процесі навчання найбільш повному розкриттю його індивідуальності і творчого потенціалу;
- виховати навички самостійної роботи, уміння узагальнювати і творчо застосовувати у практичній діяльності отримані знання.

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Спеціальний інструмент, Концертмейстерський клас	Виконавська практика, Камерний ансамбль

Примітка. Зазначається місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі програми підготовки фахівця, перелік дисциплін, що передують (препозит), а також ті, які забезпечуються (постпозит) цією навчальною дисципліною, перелік раніше здобутих результатів навчання тощо;

Основні форми роботи

Дисципліна «Інструментальний ансамбль» спрямована на :

Створення на заняттях сприятливого психологічного клімату. Поступове ускладнення навчальних вимог до учня (студента). Ілюстрація викладачем вокального матеріалу на високому професійному рівні (голос викладача - еталон, взірць для наслідування),

Викладач з фаху також здійснює:

- постійне спостереження за виконавською та педагогічною практикою студента;
- співпрацю з СНТТ (організація та проведення методичних семінарів, студентських конференцій тощо);
- участь у написанні студентом реферату з педагогічної підготовки;
- використання технічних засобів навчання у спеціальному класі, таких як запис виконання студента з наступним аналізом; знайомство з художньою інтерпретацією кращих виконавців; фіксація процесу роботи викладача зі студентом; аудіо та відео-посібники, доповіді, лекції та ін.;
- контроль за виконавською практикою студента.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.

ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1
ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 5	ПРН 9
ЗК 7. Здатність бути	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 5	ПРН 9

критичним і самокритичним.				
ЗК 12. Здатність працювати автономно.	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 5	ПРН 9
ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 5	ПРН 9
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 11. Здатність	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17

оперувати професійною термінологією				
СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1.

Тема 1. Роль та значення ансамблевого співу в розвитку музичної культури.

Історія інструментального виконавства. Інструментальні багатоголосні партії. Поняття «ансамбль», «інструментальний ансамбль», види ансамблів. Основні поняття теми: ансамбль, колективне музикування, дует, тріо, квартет, квінтет.

Тема 2. Партії як складова ансамблю

Колектив співаків може називатися ансамблем лише за наявності в ньому декількох груп голосів, які називаються партіями. У цьому розумінні під терміном “партія” мається на увазі група однорідних голосів, які в унісон співають свою мелодичну лінію. Існує ще одне визначення цього терміна, під яким “партія” розуміється як частина твору, тобто записаний у нотному вигляді кожний окремий голос хорової партитури. Аналіз робіт з хорознавства свідчить, що характеристика хорової партії в значенні окремої співацької групи голосів колективу передбачає декілька аспектів, а саме розгляд діапазону, тембру, теситурних особливостей. Основні поняття теми: партія, дівізі, тип та вид хору, діапазон, партитура, аколада.

Розділ II

Тема 1. Темброва культура ансамблю

Культура ансамбліста передбачає не тільки ступінь освіченості (в музикантському і загальнокультурному сенсі), а й розвиток психолого-поведінкових особливостей кожного учасника ансамблю. Ансамбль у вокальному ансамблі – це, перш за все повна узгодженість у виконанні між усіма учасниками колективу на основі активного, творчого донесення ідейно-художнього задуму твору. Для досягнення повноцінного ансамблю - єдиної, цілеспрямованої і гармонічної ансамблевої звучності – необхідно постійно вдосконалювати ансамблево-інструментальну культуру учасників колективу (домагатися від них співу з однаковою силою, стежити за тембровою злитістю звучання і чіткістю ритмічного ладу, чистою інтонацією по вертикалі і горизонталі).

Тема 2. Робота над дикцією в вокально-інструментальному ансамблі

Літературна вимова при співі. Дикція – це виразне вимовляння слів, складів і окремих звуків. Мелодія пісні нерозривно пов’язана з текстом. Робота над звукоутворенням і прийомами звуковедення переплітаються з роботою над дикцією і фразуванням. Чітка артикуляція голосних, ясне промовляння приголосних і виразне

фразування забарвлюють звучання хору, збагачують стрій, зміцнюють ансамбль. Чіткість дикції під час співу залежить від правильної вимови. Проте співацька дикція вирізняється від мови тим, що спів ґрунтується на голосних звуках, а приголосні вимовляються чітко і коротко. Виразна артикуляція не лише правильно формує звук або слово, а й стимулює роботу дихального апарату. Основні поняття теми: акустичний стрій, артикуляційний апарат, дикція, орфоепія, редукований звук, асиміляція.

Розділ III

Тема 1. Поняття стрій в ансамблі

Поняття стрій має кілька значень. Це частота настроювання музичного інструмента, а також чистота інтонування у співі й під час виконання на струнних і духових інструментах. Співацький голос – унікальний нетемперований інструмент, який може відтворювати звуки, менші від півтону. Музичний слух сприймає висоту звука при незначних відхиленнях від його висоти вниз і вгору до однієї восьмої тону, тобто в межах певної зони. Між зонами звук сприймається як фальшивий. Розвинутий музичний слух здатен вирізнити нормальні, високі й низькі інтонаційні відтінки. Завдяки зонності слуху стає можливим ансамблеве виконання – злиття неоднакових, але близьких за висотою звуків. Ансамблеве виконання нерозривно пов'язане з поняттям строю. Без строю в партії і між партіями не може бути ансамблю. Чистий стрій забезпечується правильним інтонуванням своєї партії кожним співаком, кожною партією і ансамблем у цілому. Основні поняття теми: стрій, камертон, зонний стрій, темперований стрій, традиційний.

Тема 2. Мелодичний стрій

Мелодичний стрій – це послідовність музичних звуків, що йдуть один за одним у горизонтальному порядку, ще називають його горизонтально-мелодичним. Працюючи над чистотою інтонування в хорі або ансамблі, керівник повинен твердо знати правила інтонування інтервалів та застосовувати їх при вивченні партій. Але при цьому необхідно весь час пам'ятати про зв'язок кожного з основною мелодичною лінією. Часто труднощі інтонування пов'язані з теситурними умовами, особливо коли йдеться про високі звуки, які вимагають уміння користуватись верхнім (головним) регістром. Тонкі музично-слухові відчуття та навички точного інтонування найкраще розвивати під час акапельного співу. Вдосконаленню інтонації сприяють спеціальні вправи у вигляді мажорних та мінорних гам. Природно їх треба узгоджувати зі специфікою репертуару колективу. над мелодичним строєм проводиться як на роздільних заняттях партій, так і на спільних репетиціях. Основні поняття теми: мелодичний стрій, правила інтонування звукорядів, правила інтонування інтервалів.

Розділ IV

Тема 1. Гармонічний стрій.

Гармонічний, або вертикальний стрій – це правильне інтонування гармонічних інтервалів і акордів у творах акордової і гомофонно-гармонічної фактури викладу. Правильне інтонування мелодії кожного голосу сприяє правильному звучанню акорду, тобто вертикально-гармонічному строю. Під час поєднання партій точно вивірений горизонтальний стрій не завжди й не відразу дає бажане звучання акорду. Виконавці впродовж певного часу звикають до нових звукових сполучень і шукають необхідну інтонацію в нових умовах. Консонантність або дисонантність співзвуч, насиченість або прозорість викладу акорду – все це впливає на якість загального строю. Основні поняття теми: гармонічний стрій, гомофонно-гармонічна фактура, консонантність, дисонантність.

Тема 2. Специфіка ансамблевого виконавства.

Ансамблева звучність складається з трьох основних елементів: ансамблю, строю, нюансів. В разі порушення одного з елементів ансамблевої звучності втрачається враження від сприймання твору, його кваліфікацію і ступінь готовності до концертного виконання слід саме за ансамблевою злагодженістю, чистотою інтонування і яскравістю й виразністю нюансів. В ансамблі голоси партитури виконуються групою співаків, що складають партії. Отже, партія і є ансамблем співаків, які мають майже однакові за

тембром і діапазоном голоси. Ансамблевий спів переважає злиття індивідуальностей, вміння чути свою партію й колектив у цілому, підпорядковувати свій голос до загальної звучності, гнучко узгоджувати свої дії з діями співаків. Основні поняття теми: унісонний, гармонічний і поліфонічний ансамбль, ланцюгове дихання, природній та штучний ансамбль, гармонічна фактура, гомофонно-гармонічна фактура.

Розділ V

Тема 5. Робота над твором для інструментального ансамблю.

Вивчення нових творів нерідко відбувається неправильно і тому стає важким і для диригента і особливо для колективу. Роботу з вивчення твору з ансамблем розділяють на три періоди: технічний, художній, генеральний (заключний). У першому періоді закладаються міцні основи з вироблення найголовніших елементів ансамблевої звучності, нюанси, проводиться установка темпів як загальних, так і для рухливих нюансів. У першому періоді необхідно подолати всі технічні труднощі у виконанні твору. До кінця періоду робота над твором повинна бути з зовнішньої, технічної сторони абсолютно закінчена. Другий період роботи дає найширший простір для практичного здійснення художніх задумів диригента. Поряд з поглибленням і остаточної відшліфовуванням зовнішніх нюансів диригент дбає і про наповнення їх внутрішнім змістом, докладно роз'яснюючи ансамблю, що кожен нюанс повинен виразити, і спонукаючи не тільки технічно віртуозно виконати його, але зробити його змістовним і переконливим. Третій період роботи має завданням надати виконанню художню цілісність і завершеність. Цей період завершує всю раніше виконану роботу, удосконалюючи виконання твору до можливих меж. Основні поняття теми: мозаїчний розбір, фразування, художній задум, поетичні розходження

Тема 1. Засоби керування інструментальним ансамблем.

Диригування – це управління виконанням музичного твору. Диригентський жест – це засіб впливу на колектив виконавців. Вивчення диригентської майстерності починається зазвичай з придбання основних технічних навичок, з техніки диригування. Основні поняття теми: технічні засоби диригування, афтакт, засоби диригентської виразності, диригентська етика диригентської майстерності починається зазвичай з придбання основних технічних навичок, з техніки диригування. Основні поняття теми: технічні засоби диригування, афтакт, засоби диригентської виразності, диригентська етика.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Денна форма		
	Всього	у тому числі	
прак.		с.р.	
Розділ I			
Тема 1. Роль та значення ансамблевого співу в розвитку музичної культури		8	10
Тема 2. Партії як складова ансамблю		8	10
Всього за розділом		16	20
Розділ II			
Тема 1. Темброва культура ансамблю		8	10
Тема 2. Робота над дикцією в вокально-інструментальному ансамблі		6	10
Всього за розділом		14	20
Розділ III			
Тема 1. Поняття стрій в ансамблі		7	10

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Денна форма		
	Всього	у тому числі	
прак.		с.р.	
Тема 2. Мелодичний стрій		8	10
Всього за розділом		15	20
Розділ IV			
Тема 1. Гармонічний стрій		8	10
Тема 2. Специфіка ансамблевого виконавства		8	11
Всього за розділом		16	21
Розділ V			
Тема 1. Робота над твором для інструментального ансамблю		8	12
Тема 2. Засоби керування інструментальним ансамблем		8	10
Всього за розділом		16	22
Всього		77	103

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота передбачає опрацювання всього матеріалу дисципліни (оволодіння музичним інструментом, робота з підручниками, навчальними і методичними посібниками, застосування інноваційних технологій тощо). Викладач визначає зміст самостійної роботи студентів і спрямовує їх діяльність на засвоєння навчального матеріалу, акцентує увагу на головних питаннях дисципліни «Спеціальний інструмент (фортепіано)», розробляє методичні рекомендації для оволодіння музичним інструментом, пропонує питання для самоконтролю. Це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових занять, і проводиться з метою ретельного опрацювання та закріплення навчального матеріалу.

Ефективність занять залежить від умінь викладача правильно визначити індивідуально-психологічні особливості студента, рівень його музично-естетичного розвитку, ступінь володіння музичним інструментом.

Для самостійної роботи студентів використовуються два типи завдань. Завдання теоретичного характеру, які недостатньо ґрунтовно розглянуті в межах індивідуальних занять, виносяться для самостійного опанування студентом. Студент має опрацювати літературні джерела та бути готовим до відповіді на поставлені питання під час проведення практичних занять. Завданнями практичного характеру є практичне опанування певними піаністичними навичками та вміннями. Під час самостійних занять студенти не тільки освоюють твори в художньому і технологічному аспектах, але і проводять порівняльний аналіз різних редакцій, різних інтерпретацій творів використовуючи аудіо та відео ресурси Інтернету, бібліотеку тощо.

Контроль за самостійною роботою студента здійснює викладач на кожному занятті, перевіряючи рівень засвоєння музичних творів. Підсумковий контроль здійснюється під час контрольних заходів у відповідності до робочих навчальних планів (контрольний урок, технічний залік, диференційований залік, іспит). Критерії оцінювання самостійної роботи студентів збігаються із загальними критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Підсумковими формами контролю з дисципліни **Інструментальний ансамбль** за професійним та творчим розвитком студентів освітнього ступеня «**Бакалавр**» є іспити у 4,6,7 семестрах, залік з оцінкою у 3,5 семестрах та державний екзамен наприкінці 7 семестру. Крім того, протягом кожного семестру (за винятком 1 семестру) студент освітнього ступеня «Бакалавр» мусить не менше одного разу виступити в академічному концерті з спеціально підготовленою програмою, що створює певну ритмічність сценічного досвіду та виступає своєрідним аналогом обов'язкового семінару. Репертуар, що вивчається та апробується на сцені студентом, фіксується у **особовій репертуарній картці студента**, яка слугує матеріалом для характеристики державній екзаменаційній комісії. Репертуарні картки віддзеркалюють весь творчий шлях студента, свідчать про ступінь його виконавської активності, виключають повтори на заліках та іспитах виконуваних раніше творів, дозволяють ліквідувати нестачу у репертуарі студента творів тих або інших жанрів та стилів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-39	FX	незадовільно, з можливістю повторного складання	не зараховано, з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програма дисципліни.
2. Нотна література.
3. Мистецтвознавча література з проблем фортепіанного виконавства.
4. Методична література з питань фортепіанної майстерності.
5. Аудіо- та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ауэр Л. Моя школа игры на скрипке. Интерпретация произведений скрипичной классики. М.: Музыка, 1965. 272 с.
2. Готлиб А.Д. Основы ансамблевой техники. –М.: Музыка, 1971 94 с.
3. Мильман М. Мысли о камерно-инструментальной педагогике и исполнительстве – Камерный ансамбль. *Педагогика и исполнительство*: М.: Музыка, 1979. С. 48–63.
4. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. К.: 5Муична Україна, 1974. Ч. 170 с.
4. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. К.: Мистецтво, 1964. Ч. II 154 с

Додаткова

1. Арутюнян И.Е. Некоторые вопросы методики преподавания камерного ансамбля. Ереван.: Луйс, 1986. 90 с.
2. Аджемов К.Х. Двухчастные скрипичные сонаты Моцарта в классе камерного ансамбля. *Камерный ансамбль: Педагогика и исполнительство*: М.: Музыка, 1979. С. 77–95.
3. Благой Д. Искусство камерного ансамбля и музыкально-педагогический процесс. *Камерный ансамбль: Педагогика и исполнительство*: М.: Музыка, 1979. С. 5--31.
4. Благой Д.Д. Камерный ансамбль и различные формы коллективного музицирования. *Камерный ансамбль: Педагогика и исполнительство*: Сб. статей. Вып.2. М.: Музыка, 1996. С.65–67
5. Боровик М.К. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль К.: Музична Україна, 1968. 207 с.
6. Григорьев В. Леонид Коган. М.: Музыка, 1984. 30с.
7. Гуревич Л. Скрипичные штрихи и аппликатура как средство интерпретации. Л.: Музыка, 1988. 165с.
8. Гутников Б. Об искусстве скрипичной игры. Л.: Музыка, 1988. 56 с.
9. Кан А. Радости и печали: Размышления Пабло Казальса. М.: Прогресс, 1977. 229с.
10. Лесман И. Очерки по методике обучения игре на скрипке. М.: Гос.муз.изд-во, 1964. 272 с.
11. Мейлих Е. Джордже Энеску. Л.: Музыка, 1980. 80 с.
12. Пляченко Т. М. Методика роботи з музично-інструментальними колективами : навч.-метод. Посібник. Кіровоград : „ІмексЛТД”, 2009. 232 с.
13. Раабен Л. Жизнь замечательных скрипаче. М., Л.: Музыка, 1967. 212 с.
14. Стеценко В. Закономірності інтонування на скрипці. К. Музична Україна, 1972. 60 с.

Інформаційні ресурси

1. https://books.google.com.ua/books/about/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81.html?id=l4_zCQAAQBAJ&redir_esc=y
2. https://books.google.com.ua/books?id=8ErzCQAAQBAJ&hl=ru&source=gbs_book_similarbooks
3. <https://core.ac.uk/download/pdf/33687467.pdf>